

Grans Naturbruksskola
Box 598

2011-03-03

943 28 ÖJEBYN

Dnr 43–2010:5469

Skolbeslut för gymnasieskola

efter tillsyn av Grans Naturbruksskola
i Norrbottens läns landsting

Rektor Mimmi Andersson
Grans Naturbruksskola
Box 598
943 28 ÖJEBYN
mimmi.andersson@grans.naturbruksgymn.se

Norrbottnens läns landsting
Division Kultur och utbildning
Robertsviksgatan 7
971 89 Luleå
norrbottnens.lans.landsting@nll.se

Tillsyn av Grans Naturbruksskola

Gymnasieskola

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som Grans Naturbruksskola och Norrbottens läns landsting skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Tillsynen visar på en i flera avseenden väl fungerande verksamhet. Rektor och lärare värnar helhetsperspektivet på elevernas utbildningsituation och driver utveckling av utbildningen både inom sina ämnen och på utbildningen som helhet.

När det gäller andel elever med grundläggande behörighet för högskolestudier samt andel som får slutbetyg från gymnasieskolan inom fyra år ligger Grans Naturbruksskola över riksgenomsnittet. Genomsnittlig betygspoäng har varierat något under de senaste fem åren och ligger för närvarande över riksgenomsnittet. Vid skolan finns också rutiner för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Ett arbete som även har särskilt fokus på internateleverna och deras situation.

Skolan behöver utveckla samverkan kring undervisning, tolkning av kursplanemål och betygskriterier samt utveckling av utbildningen. Det finns ingen kritik mot rektorn som är väl införstådd med skolans verksamhet och sitt uppdrag som pedagogisk ledare. Däremot har rektorn vid Grans Naturbruksskola ett brett ansvarsområde som även innefattar ansvar för drift och underhåll, ett stort arbetsområde vid en naturbruksskola. Det är viktigt att ledningen för skolan säkerställer att rektorn har förutsättningar att verka som pedagogisk ledare enligt författningarnas krav.

Tillsynen visar också på några formella brister i verksamheten. Skolans likabehandlingsplan, åtgärdsprogram och individuella studieplaner uppfyller inte fullt ut kraven. Vidare finns felaktigheter i hur det valbara kurserna är upplagda. Det är därför viktigt att skolledningen förbättrar sin egenkontroll av verksamheten så att verksamheten framledes motsvarar kraven i författningarna.

Skolinspektionen har i tillsynen av Grans Naturbruksskola identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Skolan genomför inte i tillräcklig grad diskussioner och analys av bedömning och betygssättning, både inom skolan och med andra skolor. Lärarna måste också förbättra uppföljningen av den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. (Läroplanen för de frivilliga skolformerna 2.1 Kunskaper, 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna, 2.5 Bedömning och betygssättning).
- Rektorn säkerställer inte likvärdig utbildning och betygssättning och måste förbättra arbetet med att verka för att utbildningen utvecklas. (1 kap. 2 § skollagen, Läroplanen för de frivilliga skolformerna, kap. 1 skolans värdegrund och uppgifter, Program mål och kursplaner).
- Rektor och lärare ger inte eleverna inflytande över utbildningens innehåll och former. (5 kap. 2 § skollagen, Läroplanen för de frivilliga skolformerna, 2.3 elevens ansvar och inflytande, 2.3 elevens ansvar och inflytande).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte skollagens krav gällande plan mot kränkande behandling. (14 a kap. 8 § skollagen).
- Eleverna erbjuds inte garanterat valbara kurser i enlighet med författningarnas krav (Skolverkets föreskrifter om kurser i gymnasieskolans nationella program).
- Eleverna erbjuds inte alltid ett allsidigt urval av valbara kurser (5 kap. 17 § gymnasieförordningen).
- De individuella studieplaner som skolan upprättar motsvarar inte bestämmelserna i gymnasieförordningen. (1 kap. 12 § gymnasieförordningen).

- De åtgärdsprogram som skolan utarbetar uppfyller inte gymnasieförordningens krav (8 kap. 1 a § gymnasieförordningen).

Bedömningarna redovisas i bilaga 2.

Rektorn och Norrbottens läns landsting har ansvar för att skolans brister åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast tre månader från den dag beslutet för Norrbottens läns landsting meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet. Skolinspektionen förutsätter dock att rektorn och Norrbottens läns landsting snart vidtar åtgärder för att rätta till bristerna. Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära att få ta del av arbetet med att åtgärda bristerna.

I ärendets slutliga handläggning har utredarna Anna Davis, Marcus Rönnegård samt undervisningsråd Jonas Hedström deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Joakim Blomberg

Enhetschef

Pär Axelsson

Undervisningsråd

Bilagor:

Bilaga 1	Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan
Bilaga 2	Tillsynsprotokoll och bedömningar för Grans Naturbruksskola
Bilaga 3	Tabellbilaga

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn av Norrbottens läns landstings utbildningsverksamhet inom naturbruksområdet under hösten 2010 och våren 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen landstingets båda gymnasieskolor. Skolinspektionen besökte Grans Naturbruksskola den 26–27 januari 2011.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas.

När tillsynen har genomförts i båda skolorna sammanställs iakttagelser och bedömningar som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i ett beslut (slutligt beslut). Skolbesluten från båda skolor inom huvudmannens ansvarsområde fogas då till det beslutet som bilagor. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister senast tre månader efter att huvudmannabeslutet meddelades.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från landstinget och Grans Naturbruksskola, dels den information som samlats in under besöket. Vid skolan intervjuades rektorn, lärare, annan personal och elever. Även annan information om landstinget och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Beskrivning av skolan

Tabell 1.: Antal elever på Grans Naturbruksskola

Grans Naturbruksskola	Antal elever
Gymnasieskola	217

Källa: Skolans uppgifter

Norrbottnens läns landsting är huvudman för gymnasieutbildningen vid Grans Naturbruksskola. Landstingsstyrelsen är politisk nämnd och inom divisionen för Kultur och Utbildning finns en skolchef som ansvarar för landstingets utbildningsverksamhet.

Grans Naturbruksskola ligger i Öjebyn, strax utanför Piteå. Till skolan hör ett internat med ungefär 70 platser, i första hand för elever i årskurs 1.

Gården Gran har varit i allmän ägo sedan 1500-talets slut. Till en början var platsen en kungsgård som skulle försörja soldaterna i armén. 1910 blev landstinget ägare till gården med dess tillhörande marker.

Till en början fick Hushållningssällskapet hyra området med kravet att det skulle bedrivas i utbildningssyfte. Alltsedan dess har det gamla överstebostället bedrivit utbildning i olika former.

Grans Naturbruksskola har inom ramen för det valbara utrymmet i naturbruksprogrammet fem profiler.

- Hund
- Häst
- Smådjur
- Naturvetenskap
- Jordbruk

Tillsynsprotokoll för Grans Naturbruksskola

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

☐

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

☐

Lärarnas bedömning och utvärdering

☒

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

☒

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

☒

Tillit till elevens förmåga

☐

Trygghet och studiero

☒

Enskild elevs rätt

Bedömning och betyg

☐

Undervisningstid och tillgång

☐

Särskilt stöd

☒

Studie- och yrkesvägledning

☐

Avgifter

☐

Rektorns beslutsfattande

☐

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Lärarnas bedömning och utvärdering

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att Grans Naturbruksskola i högre grad behöver skapa forum för diskussioner om bedömning och betygssättning, både inom skolan och med andra skolor. Lärarna måste också förbättra uppföljningen av den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

Författningsstöd:

Lpf 94 avsnitt 2.1 Kunskaper samt avsnitt 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna

Lpf 94 avsnitt 2.5 Bedömning och betygssättning.

Motivering:

Lärarnas samverkan inom skolan och med andra skolor

Lärarna anger att jämförelser med resultat i de nationella proven är ett bra verktyg vid betygssättningen. Inom ämnesområdena sker regelbundna diskussioner om undervisningsformer, tolkning av kursplanemål och betygskriterier. Dock anger lärarna att det inte alltid finns den tid som krävs för detta och att det alltför sällan förekommer diskussioner över ämnesgränserna. Vid skolan finns lärare som är ensamma om att undervisa i sina ämnen och det finns inget formellt samarbete med andra skolor kring detta. Såväl lärare som rektor uttrycker en önskan om att utveckla detta arbete.

Den samlade bilden är att det inte sker någon organiserad samverkan kring dessa frågor, varken på skolan eller med andra skolor. Skolinspektionen vill poängtera att för att kunna uppnå en så likvärdig och rättvis bedömning som möjligt är det viktigt att mål och betygskriterier ständigt diskuteras mellan betygssättande lärare på skolan såväl som med lärare på andra skolor.

Lärarnas uppföljning av den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen

Skolan har ansvar för att den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen (APU) ger eleverna de kunskaper och färdigheter som utbildningen syftar till. Eleverna anger att det inte alltid är tydligt vad som är målen för den arbetsplatsförlagda delen och vilka betygskriterier som gäller. Huvuddelen av bedömningen av APU:n sker via telefonkontakt eller ett bedömningsformulär som handledarna skriver. Besök på arbetsplatserna förekommer sällan. Lärare såväl som rektor uppger att det är tidsbristen som begränsar möjligheterna att göra besök.

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med att säkerställa likvärdig utbildning och betygsättning samt att verka för att utbildningen utvecklas.

Författningsstöd:

1 kap. 2 § skollagen

Lpf 94, kap. 1 skolans värdegrund och uppgifter

Programmål och kursplaner

Motivering:

Den samlade bilden är att det endast i begränsad omfattning sker organiserad, regelbunden samverkan kring undervisning, tolkning av kursplanemål och betygsriterier samt utveckling av utbildningen (se *lärarnas bedömning och utvärdering*). Som pedagogisk ledare för skolan och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för detta arbete. Genom den dokumentation som skolinspektionen tagit del av och i de intervjuer som genomförts vid skolan framkommer att rektorn är väl införstådd med sitt uppdrag som pedagogisk ledare och det finns ingen kritik mot rektorn. Däremot har rektorn vid Grans Naturbruksskola ett brett ansvarsområde eftersom även ansvaret för drift och underhåll – som är ett stort arbetsområde vid en naturbruksskola – vilar på rektorn. I intervjuer med rektor och lärare framkommer att rektorn begränsas i sin roll som en följd av det stora ansvarsområdet i att både verka som driftsledare och pedagogisk ledare. Det är därutöver viktigt att ledningen för skolan försäkrar sig om att rektorn har förutsättningar att verka som pedagogisk ledare enligt författningarnas krav.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö**Bedömningsområde:** Fokus på lärande**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att rektor och lärare måste förbättra arbetet med att ge eleverna inflytande över utbildningens innehåll och former.

Författningsstöd:

5 kap. 2 § skollagen

Lpf 94, 2.3 elevens ansvar och inflytande, Mål att sträva mot

Lpf 94, 2.3 elevens ansvar och inflytande, riktlinjer

Motivering:

I de gemensamma utredningar som regelbundet genomförs vid skolan visar resultatet att majoriteten av eleverna är nöjda med elevinflytandet. I intervjuer anger dock såväl elever, lärare som rektor att Granrådet, skolans elevråd, inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Intresset att delta är lågt från elevernas sida och eleverna upplever att orsaken är att de inte har några större möjligheter att påverka utbildningen. Några konkreta exempel på elevinflytande framkommer heller inte. Lärarna uttrycker en önskan om ett större engagemang från eleverna för att få återkoppling på utbildningen och för att få underlag för att tillsammans med eleverna utveckla verksamheten. Som utvecklingsområde i skolans kvalitetsredovisning anges att såväl klass- som elevrådets verksamhet behöver förstärkas samt att eleverna behöver uppmuntras och motiveras att delta i skolkonferensen.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller skollagens krav gällande plan mot kränkande behandling.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § skollagen

Motivering:

Skolans likabehandlingsplan innehåller bland annat skolans mål och definition avseende värdegrund, främjande och förebyggande åtgärder, en arbetsgång för att upptäcka och förebygga kränkande behandling samt hänvisning till lagstiftning.

Det framgår dock inte vilka åtgärder som verksamheten avser påbörja eller genomföra under det kommande året utifrån en aktuell kartläggning av verksamhetens behov. Planen redogör heller inte för hur de planerade åtgärderna från tidigare år har genomförts.

Skolinspektionen konstaterar även att likabehandlingsplanen delvis hänvisar till inaktuell lagstiftning. Skolors arbete för att förebygga kränkande behandling, trakasserier och diskriminering regleras sedan januari 2009 i två lagstiftningar: diskrimineringslagen och skollagen 14 a kapitlet. Skolinspektionen utövar tillsyn över 14 a kapitlet i skollagen avseende kränkande behandling. Skolinspektionen vill också påpeka att en plan mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av skolans elever och personal.

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Undervisningstid och tillgång

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att eleverna inte erbjuds valbara kurser i enlighet med författningarnas krav.

Skolinspektionen bedömer att de individuella studieplaner som skolan upprättar inte motsvarar bestämmelserna i gymnasieförordningen.

Författningsstöd:

1 kap. 12 § gymnasieförordningen

5 kap. 1 §, 17 § och 19 § gymnasieförordningen

Skolverkets föreskrifter och allmänna råd om kurser i gymnasieskolans nationella program

Motivering:

Garanterat valbara kurser

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2008:70) och allmänna råd om kurser i gymnasieskolans nationella program anger vilka kurser som ska erbjudas på respektive nationellt program inom ramen för valbara kurser eller individuellt val. För Naturbruksprogrammet är det kurserna Engelska B och C samt Matematik B och C. Skolan är således skyldig att anordna dessa kurser om det finns elever som vill läsa dessa kurser. I skolans poängplaner framgår inte vilka kurser som ska vara garanterat valbara. De intervjuade eleverna hade heller ingen kännedom om de kurser som ska vara garanterat valbara. Tillsynen visar således att eleverna inte får reella möjligheter att välja och genomföra de kurser som enligt författningarna ska erbjudas eleverna.

Det framstår som oerhört viktigt att skolan först och främst säkerställer att de garanterat valbara kurserna erbjuds och anordnas på ett sådant sätt att det är möjligt för eleverna att genomföra dem. Skolan måste ge eleverna möjlighet att planera sin utbildning i ett tidigt skede för att de i så stor utsträckning som möjligt ska få plats med de kurser som är nödvändiga för framtida yrkesliv och studier.

Även när det gäller kurser som kan ge extra meritpoäng framkommer att de inte alltid kan väljas av eleverna. Från och med höstterminen 2010 gäller nya tillträdesregler för antagning till högskolestudier. Sökande till högskolan kan tillgodoräkna sig meritpoäng i vissa kurser som de läst i gymnasieskolan. De kurser som kan ge meritpoäng är dels språkkurser, dels kurser på högre nivå i matematik och engelska. Vissa av dessa kurser är som nämnts ovan garanterat valbara enligt Skolverkets föreskrifter. Dessutom kan kurser för bredd och fördjupning inom olika områden ge både särskild behörighet och meritpoäng beroende på vilken högskoleutbildning eleven söker. Som mest kan kurserna höja elevens meritvärde med 2,5 poäng. Skolinspektionen vill framhålla vikten av att gymnasieskolan även arbetar för att eleverna ska kunna välja andra kurser

som kan ge extra meritpoäng utöver de garanterat valbara kurserna. För att eleverna ska kunna konkurrera på lika villkor om utbildningsplatser på attraktiva högskoleutbildningar är det givetvis av största vikt för dem att ha reella möjligheter att välja kurser som kan ge meritpoäng. De meritgivande kurserna ska också kunna erbjudas inom ramen för fullständigt program, 2 500 poäng.

Allsidigt urval av valbara kurser

Enligt gymnasieförordningen består ett nationellt program av kärnämneskurser, för programmet och i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser, valbara kurser för breddning och fördjupning, individuellt val och projektarbete. Det är Statens Skolverk som beslutar om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program i de nationellt fastställda inriktningarna. Vidare anger gymnasieförordningen att styrelsen beslutar om vilka valbara kurser som ska erbjudas inom respektive program. Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av kurser som tillsammans kan ge en breddning och en fördjupning av elevernas kunskaper. Det finns också föreskrifter och allmänna råd om valbara kurser och hur det valbara utrymmet kan utnyttjas.

I de poängplaner som Grans naturbruksskola upprättat finns felaktigheter. Det valbara utrymmet kan visserligen utnyttjas på olika sätt för att tillgodose kravet på breddning och fördjupning. En möjlighet är att skapa kurspaket eller profileringar som skolan låter eleverna välja mellan. En annan möjlighet är att låta elever fritt välja från ett urval av kurser. Kombinationer av kurspaket och fritt valda kurser kan också tänkas. Gemensamt för alla alternativ är dock att det ska vara ett allsidigt val för eleven. Styrelsen har dock starkt begränsat utrymmet för det valbara kurserna. För de elever som profilerar sig mot djurvård och naturvetenskap inskränks det valbara utrymmet till att gälla 200 poäng med två valbara alternativ. För elever som väljer att profilera sig mot hästhållning inskränks det valbara utrymmet till att gälla 100 poäng med två valbara alternativ. För elever som väljer att profilera sig mot hund eller jordbruk finns inget valbart utrymme i poängplanen.

Individuella studieplaner

Vid Grans naturbruksskola upprättas individuella studieplaner för samtliga elever. I dessa framgår om eleven följer ett fullständigt, reducerat eller utökat program. Planerna visar vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka som ligger utanför det fullständiga programmet. De planer Skolinspektionen tagit del av motsvarar dock inte fullt ut förordningens bestämmelser. Det anges inte korrekt datum för när en kurs startar respektive avslutas. Den poängsammanställning som redovisas i planerna är inte fullständig och stämmer inte överens med poängsumman för den redovisning som görs av avslutade kurser, pågående kurser och planerade kurser. Vidare finns exempel på studieplan som inte redovisar elevens fullständiga studieväg, det vill säga en redogörelse för de 2500 poäng som ingår i elevens utbildning.

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att de åtgärdsprogram som skolan utarbetar inte uppfyller gymnasieförordningens krav.

Författningsstöd:

8 kap. gymnasieförordningen

Motivering:

Grans Naturbruksskola har en tydlig struktur för arbetet med att uppmärksamma och utreda elever i behov av särskilt stöd samt i skrivandet av åtgärdsprogram. Skolans elevhälsoteam arbetar med att uppmärksamma och utforma lösningar för elever i behov av särskilt stöd och följer en bestämd rutin vid elevvårdsärenden. De åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av uppfyller dock inte förordningens krav fullt ut. Det framgår inte hur åtgärder konkret ska följas upp och utvärderas. Programmen anger endast datum för uppföljning och inte hur åtgärder ska följas upp och utvärderas.

Tabell 1: Resultatmått för elever som fick slutbetyg

	Grans Naturbruksskola					Riket	
						Kommunala gymnasie- skolor	Samtliga naturbruks- utbildningar
	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2010
Genomsnittlig betygspoäng	14,7	14,2	14,0	13,7	14,9	14,0	13,6
Andel (%) med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier	87,1	87,1	91,9	89,9	86,2	87,2	79,1
Andel (%) med slutbetyg från gymnasieskolan inom 4 år	94,1	83,3	78,0	82,4	88,0	83,6	79,7

Källa: Skolverkets statistik, 2010-12-20